

LBRIS

We know
books

Questo libro è stato tradotto grazie a un contributo alla traduzione assegnato dal Ministero degli Affari Esteri e della Cooperazione Internazionale italiano.

Această carte a fost tradusă cu sprijinul unei contribuții financiare acordată de Ministerul Italian al Afacerilor Externe și al Cooperării Internaționale.

AURORA TAMIGIO

Când trandafirii înfloresc în Sicilia

Traducere din limba italiană de
MIHAELA GĂNEȚ

 UNIVERS

M de la Maraviglia

Azi e o zi ploioasă și bate vântul.

De obicei, în iunie, pe vremea asta, lumea merge deja la mare și curăță sardinele pentru a le coace pe grătarul încins în mijlocul teraselor. Dar azi nici gând să scoți nasul afară: cerul e greu ca betonul, iar norii aleargă iute spre capătul pământului, unde se îngrămădesc unul peste altul, tot mai întunecați.

Selma e la pat, e bolnavă de ceva vreme.

Rosa îi aduce să mănânce supă de pui și lapte, e tot ce poate digera. De ceva timp, s-a încăpățânat să gătească doar ea pentru fiica sa: nici mai înainte nu era chip să se apropie cineva de vasele ei smălțuite sau de cuțitele cu lame de Spania, păstrate în dulapuri și sertare ca niște medalii de onoare, dar acum face scandal dacă îi mută cineva tigaia de pe foc sau amestecă în supă. Petrece ore întregi printre oale, iar în final, supa ei e gustoasă, dar atât de ușoară încât aproape nu i se simte mirosul: e singurul fel de mâncare potrivit pentru apetitul Selmei, care acum e ca al unei rândunele.

Pe scaunul de lemn tare, lângă pat, Rosa o privește cum soarbe supa și se încruntă.

— Copila mea binecuvântată, știu eu de ce nu poți să înghiți. Pentru că mănânci culcată. Oamenii mănâncă așezați frumos la

masă: mâncarea intră pe unde trebuie și iese pe unde e normal să iasă.

O forțează să stea dreaptă, cu spatele sprijinit de perne, iar Selma încearcă; încearcă să se ridice, cu umerii rigizi, așa cum o învățase profesoara de broderie când era mică. Dar în această poziție o doare pieptul și, de fiecare dată, respirația îi devine uscată și sacadată. Singura modalitate de a nu tuși, de a putea rosti câteva fraze legat, este să se lase pe spate, cu picioarele întinse în față, cu patru perne pufoase sub umeri, până la gât. Când își recapătă răsuflarea, înhite puțină supă: atunci Rosa se liniștește și o lasă în pace să brodeze. Mașina de cusut Singer s-a umplut de praf în sufragerie, au trecut săptămâni de când Selma nu s-a mai așezat la ea: acum doar broderiile îi mai umplu timpul. Fetele stau în jurul patului ei și, pe rând, îi dau gherghelul de brodat, coșulețul cu ațe și ochelarii de vedere. Patrizia, care n-are stare, e în picioare lângă măsuța de toaletă a mamei sale, cu ochii negri fixați asupra ei. Privirea neliniștită îi urmărește fiecare mișcare: e suficient un gest, după ce criza de tuse a trecut, și Patrizia îi pune broderia în mâini, un „M” rotunjit, azuriu, brodat cu mătase pe bumbac alb. Lavinia, așezată pe marginea patului, la picioarele mamei, o privește cum desenează inițiala elegantă cu acul pe pânză.

— De la ce e litera „M”, mamă?

— Ești bătută-n cap, după tine, de la ce e litera „M”? răspunde Patrizia înainte ca Selma să apuce să spună ceva, iar Lavinia îi aruncă o privire tăioasă: dacă o să continue să-i spună așa, toată lumea o să ajungă să creadă că e cu adevărat bătută-n cap.

— Patri?, dar te-a întrebat cineva ceva? o repede. Mereu te bagi în seamă.

— Ia, gata, terminați, amândouă.

Vocea Rosei le închide gura, în timp ce Selma o mângâie ușor pe Lavinia, rugând-o să-i bage ața în ac. Nu mai vede bine din cauza medicamentelor, care îi încețoșează ochii și mintea.

Supărarea Laviniei dispare, într-o grimasă de concentrare.

Selma rupe tăcerea.

— Fac o broderie ca să o cos pe uniforma surorii tale. Voiam să scriu „Maraviglia” deasupra buzunarului, dar poate las doar inițiala. Acum mi-ai dat de gândit, poate să pară și prima literă a numelui ei.

Și arată cu capul spre fiica ei cea mai mică, Marinella, care, întinsă la capătul celălalt al patului, își ridică chipul blond din foile pe care desenează linii unduitoare și ornamente cu un creion albastru și roșu. E mică, ocupă spațiu puțin pe saltea, la fel și Selma: de zile întregi stau așa, ca niște pisici într-un coș.

Astăzi e o zi de culoarea laptelui de alaltăieri, alb și verzui. Deși stă în pat, Selma este îmbrăcată ca pentru ieșit, cu o fustă roșie până la genunchi și o cămașă purpurie, culori care nu se potrivesc cu paloarea sa și o fac să pară o picătură de sânge pe cearșaful alb.

Pe la mijlocul după-amiezii, lasă broderia pe saltea și anunță că nu se simte bine. Nu vrea să mai bea supă, nici lapte nu vrea: Lavinia reușește să-i umezească buzele cu o batistă cu margarete brodate. Patrizia se duce să-l sune pe medic: chiar ea, care e mereu iute și sigură în mișcări, acum pare împotmolită și stângace, ca atunci când, copil fiind, se întorcea de la școală cu vântul în față, prin viscol. În camera mamei sale nu mai îndrăznește să se apropie de pat. Strânsă într-un colț al camerei, o privește pe Selma: tâmpla sprijinită pe perne, câteva șuvițe răvășite, gulerul descheiat la gât, mâinile în poală, gleznelor încrucișate aproape de Marinella. Cu doar câteva luni în urmă, Selma lua piața la pas în fiecare dimineață, înainte să se întoarcă acasă să coasă sau să

gătească; abia după prânz, când totul era în ordine, se întindea pe pat. Doar atunci Patrizia o văzuse culcată în timpul zilei.

Laviniei nici prin cap nu-i trece să lase mâna pe care Selma i-o strânge puternic.

— Mamă, te ajut să te ridici? Așa o să respiri mai bine. Deschidem și geamul, dacă vrei, să intre aer.

— E bine așa. O să-mi treacă în curând.

Rosa, de cealaltă parte a patului, întinde mâna peste cearșaf și o atinge ușor pe nepoata sa.

— Las-o să stea liniștită.

Lavinia face întotdeauna ce îi spune bunica, dar își ține privirea ațintită pe buzele Selmei, hotărâtă să prindă fiecare dorință care iese odată cu suflul ei răgușit. Rămâne nemișcată, chiar și când îi vine să meargă la toaletă.

— Unde e Marinella?

Cu suflul care îi mai rămâne, Selma caută cu privirea prin încăpere. Cea mai mică dintre fiicele sale stă acum la capătul patului, cu spatele lipit de tăblia de lemn și fața ca de piatră.

— Marine, vino mai aproape, o îndeamnă Lavinia.

Marinella răspunde imediat, dar Selma nu mai are putere să-și desprindă mâna din strânsoarea Laviniei și o mângăie doar cu gândul.

— Să fii mereu cuminte și să-ți ascuți surorile.

Mirosul ei s-a schimbat. Când se apropie, Marinella simte ceva putred în pieptul mamei, amestecat cu parfumul de iasomie pe care Rosa obișnuiește să-l pună sub perne.

Selma tremură, și odată cu ea, patul, tavanul, pereții, podeaua.

— Doamne sfinte, cutremurul, exclamă Rosa.

Patrizia fuge s-o apuce pe Marinella, ca să o ferească de orice s-ar putea sparge, prăbuși, cădea peste ea sau care ar putea-o răni: se aruncă la podea și se ascunde cu ea sub pat. Marinella

își îngroapă nasul între gâtul și clavicula surorii sale mai mari și nu are nicio intenție să iasă vreodată din ascunzătoare.

Lavinia, afundată în saltea, strânge și mai tare mâinile Selmei și își imaginează cum totul în jurul lor cade și se prăbușește, de sus până jos. Și totuși, rămâne nemișcată, strângând degetele mamei sale. Chiar dacă ar vrea să fugă, nici măcar nu ar ști încotro.

Privirea Rosei se intersectează cu a nepoatei sale și, cu urechile ciulite sub cocul bine strâns, ascultă pereții, acoperișul, podelele și inimile tremurând preț de un minut mai lung decât toată viața sa. Se gândește că, până la urmă, nu ar fi chiar atât de rău dacă le-ar lua cutremurul pe toate odată, lângă același pat, pentru că și mai rău ar fi dacă unele dintre ele ar rămâne în viață, iar altele nu.

Apoi, totul se oprește.

Și Selma Quaranta moare, pe 18 iunie 1970.

După douăzeci și unu de ani de când luase numele Maraviglia.

LBRIS

We know
books

ROSA

Legea bărbaților

Tatăl Rosei, Pippo Romito, spunea mereu că „femeia e ca un clopot: dacă nu-l zgâlțâi, nu sună“. Iar el, de când Rosa era destul de mare ca să ia bătaie, nu făcuse altceva decât să o „facă să sune“, pe ea și pe mama sa. Când mama ei murise, mult prea tânără, nu doar din cauza bățăilor primite, ci și de boală și de ghinion, Rosa rămăsese singura care să „sune“. Și frații ei o mai încasau, dar mai puțin – poate pentru că nu se împotriveau niciodată, sau poate pentru că erau băieți și îi dureau mai puțin.

Odată, Rosa l-a întrebat pe fratele ei Nino de ce Pippo Romito îi bătea mereu, iar el i-a răspuns că așa era legea bărbaților: tații comandau, iar copiii se supuneau, până când băieții ajungeau și ei tați, iar fetele învățau să se poarte cum trebuie. Asta fusese cea mai lungă explicație pe care Rosa reușise să o obțină de la un bărbat din familia sa. Încercase să-l întrebe și pe Cecco, fratele ei cel mare, dar primise în schimb o palmă zdravănă și de la el.

O singură dată Rosa îi pusese o întrebare tatălui său. L-a întrebat dacă n-ar putea și ea, măcar din când în când, să iasă singură, așa cum făceau frații ei. I-ar fi plăcut să-și cumpere o prăjitură după slujba de duminică și să o mănânce pe malul râului, cu picioarele în apă și zborul puilor de șoimi deasupra

capului. S-ar fi întors la timp să pregătească prânzul de duminică, asta era de la sine înțeles, nu dorea altceva decât să simtă un pic de libertate.

Pippo Romito o pusese la pat o săptămână întreagă în urma loviturilor de curea, doar pentru că îndrăznise să i se adreseze cu atâta îndrăzneală.

— Cât timp trăiesc eu sau până când lumea nu se răstoarnă cu susul în jos, în casa asta eu pun comand și tu ascuți. Nu invers. M-ai înțeles?

Medicul satului, doctorul Russo, venise să vadă dacă Rosa avea oase rupte. Îi recomandase lapte, pâine și miere ca să-și recapete puterile.

— Aveți doar o fată, domnule Pippo. Aveți grijă de ea. O să vedeți, când îmbătrâniți, cât de bine o să vă prindă Rosina.

Două lucruri îl înfuriau cel mai tare pe Pippo Romito: să se gândească la el ca la un om bătrân și să i se spună ce trebuie să facă. În plus, Rosa avea treisprezece ani și începea să aibă forme de femeie, iar lui i se părea de neconceput ca un doctor bărbat să o consulte. Așa că doctorul Russo fusese trimis la plimbare, cu trei sticle de ulei de măsline drept mulțumire. În locul lui, Pippo Romito o chemase acasă pe Gaetana Rizzo, pe care toți o numeau „Doctora”, pentru că știa să facă ce făceau doctorii, dar se mulțumea doar cu o sticlă.

Rosa o urmărise întotdeauna de la distanță cum umbla prin sat, în foșnet de fuste închise la culoare și șaluri, cu rozariile atârând sub vălul negru care îi acoperea capul și jumătate din față. Se spunea că nu avea păr, că îi lipseau degetele mici, că era o vrăjitoare.

Când o văzuse pentru prima dată intrând în casă, Rosa își trăsesse așternuturile pe cap, lăsând afară doar ochii, urmărind cu grijă fiecare pas al Doctorei prin bucătărie. Părea că nici nu

atingea pământul cu picioarele, de parcă între fusta ei și podea ar fi fost un strat subțire de aer. În timp ce vorbea cu Pippo Romito, își ținea vălul strâns sub bărbie cu mâna înmănușată. I se vedea doar vârful nasului și o parte din frunte și privea în jos. La fiecare ordin al tatălui ei, dădea aprobator din cap, fără să scoată un sunet; sau, cel puțin, din patul ei, Rosa nu o putea auzi, atât de încet vorbea. Pippo Romito se aștepta ca Doctora să fie tăcută ca o umbră – ferească Dumnezeu să bârfească prin sat ce văzuse în casa lui, dar, în schimbul serviciilor sale, va ști cum să o răsplătească. Doctora avea permisiunea de a intra și ieși când voia, de a lua ouă din cuibar și legume din grădină, iar în schimb să pregătească unguente și leacuri pentru Rosa. Era recompensată dacă, înainte de plecare, făcea paturile, mătura podeaua și pregătea ceva de mâncare.

Prima dată când Doctora se apropiase de patul ei, Rosa tremura toată: frații îi spusese că în coșul vrăjitoarei erau lipitori, gata să se lipească de piele și să-i facă să dispară nu doar vânătăile, ci și tot sângele din corp. Doctora îi dăduse la o parte așternuturile, iar Rosa era pregătită s-o zgârie și s-o muște, ca să nu-i fie lipite acele vietăți pe piele; dar toată îndrăzneala ei dispăruse brusc atunci când, odată ridicat vălul negru al Doctorei, în fața ei apăruse un chip nici tânăr, nici bătrân, cu pielea măslinie, pomeți ca niște portocale și ochi închiși la culoare. Un chip de femeie, și nu de vrăjitoare.

Și avea păr, și încă unul lung, prins într-o coadă împletită până la brâu. Iar când își dăduse jos șalurile ca să se poată mișca mai ușor în jurul patului, trupul ei părea puternic și viguros.

Era adevărat, însă, că îi lipseau degetele mici.

— Ridică-te în fund.

Rosa țipase când, cu o mișcare bruscă, Doctora îi pusese la loc osul în umăr. În coșul ei de nuiiele nu avea nici viermi, nici